

ВАНДАЛСКИ

Покушај крађе

Непознате особе покушале су недавно да украду бисту Николе Спасића, великог српског добротвора, задужбеника и трговца, у згради његове Задужбине у Кнез Михаиловој улици 47. Том приликом поционици су општегли слова на бисти као и мермерно постолје на којем она стоји.

Према речима Снежане Јоксимовић, запослене у Задужбини, по њеном уласку у зграду, бронзана биста, која се налази у холу, била је извађена са постолја и висила је на ланцима. Поционици су покушали да је извуку, али нису успели, јер је ланац који је привезан за бисту забетониран.

— Позвала сам поцицију, али се они нама у Задужбини нису лично обратили, већ су је поставили на старо место без икаквог обраћања нашој установи — објашњава Јоксимовићева.

Адвокат Војин Ђекић, правни заступник Задужбине Николе Спасића, истиче да биста овог добротвора за њих нема цену, као и да не схвата коме је пало на памет да се усули на овакав чин.

— Станари су нас обавестили да се већ неколико вечери, око поноћ, чује бука, али нико није смео да изађе и види о чему је реч — рекао је адвокат Ђекић.

Сазнали смо да подаци о аутору бисте нису познати јер је документација после Другог светског рата скривана, па је изгубљена у поку-

БИСТА НИКОЛЕ СПАСИЋА

шају да се биста сачува од „народне власти“.

Међутим, ово није једина невоља која мучи Управни одбор Задужбине највећег добротвора на Балкану. Према речима Војина Ђекића, овој Задужбини нанета је велика неправда још после Другог светског рата, када је комунистичка власт одузела, или како су они то волели да кажу национализовала за добробит народа, све зграде које су припале Задужбини Николе Спасића, осим пола стана у згради у Кнез Михаиловој 47, у којој се и сада налази Управни одбор.

Својеручним тестаментом од 9. фебруара 1912. године Никола Спасић је основао Задужбину под својим именом, тада највећу на

У КНЕЗ МИХАИЛОВОЈ УЛИЦИ

Мисте Николе Спасића

Балкану, али и у свету. Рад Задужбине је одобрен указом краља Александра од 4. децембра 1922. године са циљем „подизања болница и дома за сироте и изнемогле српске грађане и за опште привредне циљеве“. Овим тестаментом је одређено да Задужбином управља Управни одбор са изричитом назнаком да се непокретна имовина не може отуђити ни под којим условима и да се циљеви остварују искључиво из прихода које та имовина доноси и камата од уложеног новца и акција. Међутим, ово није сметало „ослободилачким“ властима да присвоје велика имовина Београдска знања и насилно уселе.

— Решењем републичког Министарства културе из 1996. године, Задужбини Николе Спасића је

Највећи балкански добротвор

Никола Спасић рођен је у Београду 1838. године. Био је велики трговац. Умро је на Крфу 1916. године. Његови посмртни остаци пренети су у Србију 1923. године и сахрањени у гробници његове задужбине Храма светог мученика Трифуна — цркве на Топчидерском гробљу у Београду. Грѣба подсећти на његову велику мисију коју је имао у збрињавању сиромашних. Подигао је Бачко склониште у дворашту Основне палилулске школе у Београду и редовно длађао све трошкове одржавања и становања ученика. Основао је Дом српског народног инвалидског фонда свети Ђорђе. Задужбеник је Градске болнице, основа данашњег Клиничко-болничког центра „Звездара“, болнице у Куманову, Крушевцу, затим Дом за изнемогле и сироте грађане у Књажевцу.

И. Л. — Д. А.

СПОМЕН ПЛОЧА ВЕЛИКОМ ЗАДУЖБИНАРУ

то ово решење, неки који су имали само станарско право усудили су се и продати станове у којима су живели. Тако је нарушено правило назначено у тестаменту, а Задужбина остала без четрдесетак стана. Данас, Задужбина живи од

закућнина коју плаћају станари у преосталих око 60 станава. Али, још једна невољичност је то што висину закућнине не одређују у Задужбини, већ како је одредио град Београд. Тако, на пример, за стан од 108 квадрата у Кнез Михаиловој улици, закуп стаје 4.400 динара. Беокић напомиње да се некада десило да одржавање тих зграда, које и данас само формално припадају Задужбини, кошта више него закуп. Међутим, приход од закупа оних 41 локала у Кнез Михаиловој улици, „Пословни простор“, општинске Стари град и никоме не пада на

памет да врати правом власнику. — Докле год се не донесе Закон о реституцији, неправда која је нанета Задужбини неће бити исправљена, као и док се не врати права функција Задужбине да апсолутно управља својом имовином — каже наш саговорник.

Без обзира на све потешкоће које је годинама тресу Задужбину, запослени нису прекидали рад на остваривању циљева и налога, које је осниваач одредио.

— Прошле године смо даривали око милион и по динара за разне категорије. Пожелонили смо стипендије у износу од 15.000 динара најбољим студентима Медицинског факултета и културно многе апарате неким градским болницама — додао је Ђекић.

Ивана Јукић

Драган Апостоловски